

Projekt: „Zintegrowany Program Rozwoju Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach”

SPOSÓB UWZGLĘDNIANIA WYNIKÓW ANALIZ ZGODNOŚCI ZAKŁADANYCH EFEKTÓW KSZTAŁCENIA Z POTRZEBAMI RYNKU PRACY

LOGOPEDIA (studia I stopnia stacjonarne)

Instytut Języka Polskiego im. Ireny Bajerowej od wielu lat współpracują m.in. z reprezentantami środowiska lokalnego oraz licznymi instytucjami, w tym z przedstawicielami Zarządu Głównego Polskiego Towarzystwa Logopedycznego, Śląskiego Oddziału Polskiego Towarzystwa Logopedycznego, kierownikami studiów logopedycznych w Polsce, poradniami psychologiczno-pedagogicznymi, przedszkolami i szkołami, Pozwala to na bieżące śledzenie zmieniających się uwarunkowań rynku pracy logopedów, potrzeb pracodawców, oczekiwań studentów, a także potrzeb środowiska społecznego.

Wieloletnia współpraca z różnymi instytucjami, monitorowanie karier absolwentów oraz podejmowanie innych działań o charakterze formalnym i nieformalnym polegają w szczególności na:

- konsultacjach z kierownikami innych ośrodków naukowych zajmujących się kształceniem logopedów,
- organizacji międzynarodowych konferencji, których udział biorą nie tylko przedstawiciele ośrodków badawczych, ale także praktycy logopedzi czy osoby zmagające się z zaburzeniami mowy i ich krewni (w każdej z konferencji brało udział między 150 a 200 uczestników):

Zaburzenia płynności mowy – teoria i praktyka (Fluency Disorders: Theory and Practice), Katowice, 12.09.2014 r.

Międzynarodowa Konferencja Logopedyczna: Współczesne tendencje w diagnostyce i terapii logopedycznej, Chorzów, 10.10.2015

Projekt: „Zintegrowany Program Rozwoju Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach”

Międzynarodowa Konferencja Logopedyczna Zaburzenia płynności mowy – teoria i praktyka. Edycja II, Katowice, 25-26.08.2016 r.

V Międzynarodowa Konferencja Logopedyczna. Logopedia w Teorii i Praktyce, Chorzów, 16-17.09.2017

Międzynarodowa konferencja logopedyczna Zaburzenia płynności mowy – teoria i praktyka. Edycja III, Katowice, 31.08-1.09.2018

- prowadzeniu warsztatów i przesiewowych badań logopedycznych w instytucjach oświatowych (m. in. program profilaktyczno-badawczy „Wszystkie dzieci mogą mówić płynnie...”),
- dyskusji panelowych ze studentami oraz konsultacji z dyrektorami placówek oświatowych i związanych ze zdrowiem.

Wskazane formy działań pozwoliły na monitorowanie zmieniających się uwarunkowań rynku pracy oraz sytuacji edukacyjnych, w jakich pracują logopedzi, a także na ogląd wyzwań związanych z nowymi potrzebami podmiotu diagnozy i terapii. Wykazały konieczność dostosowania podaży kwalifikacji i umiejętności do zmieniających się potrzeb rynku pracy, który oczekuje od logopedów nowych kompetencji. Wszystkie te czynniki przyczyniły się do próby aktualizacji oferty prowadzonych w Uniwersytecie zajęć i kierunków pod kątem zapotrzebowania rynku pracy i możliwości zatrudnienia przyszłych polonistów i logopedów.

Cennym źródłem informacji okazali się również studenci kierunku komunikacja promocyjna i kryzysowa o specjalności logopedycznej. Badania ankietowe przeprowadzone wśród wszystkich roczników studiów licencjackich wskazały na pilną potrzebę stworzenia kierunku, który w pełni realizowałby efekty kształcenia właściwe dla wyłącznie logopedycznie skierowanego kierunku studiów oraz pozwalał na zdobycie kwalifikacji nauczycielskich. Analiza zgodności zakładanych efektów kształcenia z potrzebami rynku pracy oparta jest także o informacje pozyskane z kontaktów kadry naukowo-dydaktycznej z przedstawicielami różnych instytucji i przedsiębiorstw oraz wyjazdów naukowych i szkoleniowych w ramach programu Erasmus+.

Również dyskusje prowadzone z absolwentami podyplomowych studiów logopedycznych wskazują, że czują oni niedosyt wiedzy i umiejętności w zakresie prowadzenia diagnozy i terapii osób z zaburzeniami mowy. Studenci i absolwenci logopedycznych studiów podyplomowych zgłaszają zainteresowanie

Projekt: „Zintegrowany Program Rozwoju Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach”

uczestnictwem we wszelkich możliwych formach doskonalenia warsztatu logopedycznego organizowanych przez Instytut Języka Polskiego UŚ, m. in. uczestniczą w zajęciach warsztatowych organizowanych przez Instytut Języka Polskiego UŚ w ramach Śląskiego Zespołu Doskonalenia Zawodowego (były to również spotkania z ekspertami z zagranicy, m. in.: Manon Abbink-Spruit z Holandii, prof. H.W. Langodn z USA) oraz w cyklicznych spotkaniach terapeutycznych *Klubu ludzi mówiących płynnie* (grupy wsparcia dla osób przewyciężających jąkanie działającej przy IJP UŚ). Taka sytuacja nie dziwi, zważywszy, że studia podyplomowe kwalifikacyjne obejmują jedynie około 650 godzin, co zważywszy na europejskie standardy kształcenia logopedów, według których zdobycie zawodu odbywa się w systemie studiów 3 + 2, stanowi zbyt małą liczbę godzin i nie przygotowuje absolwenta do pracy w sposób należyty.

Przemiany cywilizacyjne

Komentując przemiany cywilizacyjne, w 2013 roku wskazano (Pluta-Wojciechowska 2013), że powodują one konieczność uwzględniania w logopedii dokonujących się przemian wpływających na częstość powstawania różnej intensywności zaburzeń mowy. Zaliczono do nich wiele niepokojących zjawisk, a mianowicie:

- preferencję obrazu nad dźwiękiem i słowem, co może prowadzić do niedostatku niezbędnych dla rozwoju mowy bodźców słuchowych,
- jednostronną aktywność podczas wykorzystywania programów komputerowych przez małe dzieci, co może wiązać się z niedostatkami kształtowania się umiejętności społecznych oraz ograniczeniem kształtowania się relacji naprzemiennej, jaka jest istotna podczas komunikacji,
- zmiany odżywiania prowadzące do coraz częstszej przewagi diety papkowej, wyłączającej konieczność gryzienia i żucia, co wiąże się z zaburzeniami rozwoju w obrębie narządu żucia,
- coraz częstsze alergie, co może wiązać się z niedrożnością jamy nosowo-gardłowej i powodować oddychanie drogą ustną, a co w efekcie wpływa nie tylko na rozwój narządu żucia, ale także rozwój sprawności fonetycznej,

Projekt: „Zintegrowany Program Rozwoju Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach”

- przerzucanie obowiązków wychowania dzieci, nawet małych, na instytucje oświatowe, co powoduje konieczność intensyfikowania opieki w placówkach oświatowych, także w odniesieniu do mowy,
- konieczność pomocy rodzicom w wychowaniu nawet zdrowych dzieci, co powoduje konieczność nasilenia działań profilaktycznych, edukacyjnych i informacyjnych, także logopedycznych,
- osiągnięcia medycyny, która chociaż potrafi ratować wiele dzieci, ale nie zawsze jest to wystarczająca pomoc, aby umożliwić małym ludziom efektywne posługiwanie się językiem,
- coraz większa liczba osób w wieku senioralnym potrzebujących pomocy logopedycznej.

Wskazane oznaki przemian cywilizacyjnych powodują zwiększającą się liczbę osób z zaburzeniami mowy, w tym dzieci. Badania opinii nauczycieli na temat sytuacji (przed)szkolnej dzieci z zaburzeniami w komunikowaniu się wskazują (K. Węsierska, 2012), że konieczne jest podjęcie radykalnych kroków zapobiegających przejawom negatywnego szkolnego i społecznego wykluczenia u tych dzieci. Należy zatem odpowiednio przygotować logopedów by mogli sprostać tym wyzwaniom.

Badania naukowe prowadzone w IJP (dotyczące logopedii)

Tematyka badań prowadzonych w IJP związanych z logopedią

1. Czynności prymarne (biologiczne i wcześniejsze niż mowa, np. jedzenie, oddychanie) a artykulacja.
2. Struktura pojęć w dyskursie zaburzonym.
3. Metodyka prowadzenia terapii zaburzeń realizacji fonemów.
4. Dialog w dyskursie zaburzonym w ujęciu J. Warchali u osób z zaburzeniami efektoralnymi (wada twarzoczaszki) i z chorobami neurodegeneracyjnymi (choroba Alzheimerera)
5. Zaburzenia czynności prymarnych a wady anatomiczne narządu żucia, w tym z ankyloglosją, wadami zgryzu.

Projekt: „Zintegrowany Program Rozwoju Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach”

6. Językowy obraz świata u dzieci z rozszczepem kręgosłupa.
7. Komunikacja werbalna i niewerbalna osób po urazach czaszkowo-mózgowych.
8. Logopedyczne badania w logopedii artystycznej; analiza badań z wykorzystaniem ujęcia kognitywnego, w szczególności teorii prototypów.
9. Badanie skuteczności terapii w jękaniu wczesnodziecięcym (m. in.: *Palin PCI*).
10. Badanie postaw społecznych wobec jękania i gielkotu (w ramach międzynarodowego projektu IPATHA: International Project on Attitudes Toward Human Attributes).
11. Badania porównawcze postaw związanych z komunikowaniem się u płynnie mówiących i jękających się dzieci w wieku przedszkolnym (badania standaryzacyjne testu *KiddyCAT* – stworzenie polskich norm).
12. Badanie sytuacji szkolnej dzieci z zaburzeniami w komunikowaniu się – badanie opinii nauczycieli.
13. Sytuacja szkolna dziecka jękającego się – badania standaryzacyjne kwestionariusza: „Dokuczanie i znęcanie nad jękającymi się dziećmi” (TBQ-R, Teasing and Bulling Questionnaire for Children Who Stutter – Revised).

Logopeda pracuje jednak przede wszystkim w **placówkach oświatowych**, takich jak:

- przedszkola, szkoły;
- ośrodki szkolno-wychowawczych;
- poradnie psychologiczno-pedagogicznych;
- poradnie specjalistycznych (np. dla osób z wadami słuchu i zaburzeniami mowy).

Inną możliwością jest praca w **placówkach podlegających służbie zdrowia**:

- poradnie foniatryczne;
- ośrodki i poradnie rehabilitacyjne;

Rzeczpospolita
Polska

Unia Europejska
Europejski Fundusz Społeczny

Projekt: „Zintegrowany Program Rozwoju Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach”

- w poradniach i na oddziałach szpitalnych: laryngologicznych, chirurgii szczękowo-twarzowej, neurologicznych.

Wielu logopedów otwiera **własną działalność** i prowadzi prywatną praktykę, mogą też podjąć **współpracę z innym prywatnym gabinetem**. Inną drogą kariery zawodowej logopedy może być **współpraca z mediami, szkołami aktorskimi** i osobami pracującymi wymową i głosem, w zakresie doskonalenia techniki mowy.